

ПОЛИТИКА ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В УЧИЛИЩЕ

Разработването на училищна политика по проблемите на тормоза и насилието е процес, чието реализиране може да се търси в посока на:

- повишаване чувствителността към проявите на насилие и тормоз;
- обучения на учителите за причините и ефектите от насилието и тормоза;
- стимулиране на учениците да търсят помощ, когато върху тях е упражнено насилие или тормоз;
- предварително установен план за действие в случай на насилие или тормоз.

I. ИЗМЕРЕНИЯТА НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В УЧИЛИЩЕ

Тормозът в училище обхваща широк спектър от прояви. Това е явление със сериозни размери, което оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват или наблюдават. Последиците от тормоза в училище са особено тежки и продължителни и силно привличат общественото внимание. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението, е „тормоз” („bullying”).

Тормозът е сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики на това поведение:

1. Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;

3. Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Тормозът обхваща много широк спектър от поведения: преки нападения (удряне, заплаха или принуда, дразнене, подигравка, наричане с обидни прякори, сексуални забележки, откраждане или повреждане на лични вещи) или непреки (например разпространяване на слухове или насърчаване на другите да отхвърлят или изключат някого от приятелската среда).

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз – например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Вербален тормоз – словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Включва подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;

Психически тормоз – например, подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;

Социален тормоз – например, избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране;

Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Какво е насилие?

Всяко действие или поведение, насочено срещу другия човек или собствената личност, което предизвиква физическо, психическо и емоционално страдание, може да се нарече насилие.

Физическо насилие е „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето”.

Психическо насилие „са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда”.

Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на СЗО е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото”.

II. ЦЕЛИ

Основна цел на политиката е да допринесе за предотвратяване на насилието и тормоза между децата и създаване на безопасна и подкрепяща училищна среда.

Допълнителни цели:

- повишаване на чувствителността, ангажираността и капацитета на цялата училищна общност за превенция и справяне с тормоза и насилието между учениците;
- изграждане на умения за разпознаване, трансформация и насочване на агресията към позитивни форми и изяви;
- подобряване на отношенията между учениците и техните умения за общуване;
- активизиране на вътрешноличностните ресурси на учениците за саморегулация и самоорганизация;
- създаване и утвърждаване на ясна ценностна система в училище, която не допуска прояви на насилие и тормоз;
- договаряне на единна система за намеса и превенция срещу тормоза и насилието;
- включване на всички ученици в изграждането на подобна система;
- мобилизиране на местните ресурси за справяне с насилието и тормоза и създаване на подкрепяща среда около училището;

III. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ

- поощряване на позитивните интереси на детето;
- активност и участие на цялата училищна общност – родители, педагогически и непедагогически персонал , ученици както и обществени

организации в квартала, във всички етапи на планиране и реализиране на политиката;

- недискриминация;

- отхвърляне на всички форми на насилие, като форма на поведение и общуване.

IV. ОПИСАНИЕ НА ПОЛИТИКАТА

При реализиране на дейностите в училище се използват т нар. „подход, насочен към цялото училище”, при който цялото училище – деца, педагогически и друг персонал, училищно ръководство, родители активно изпълняват мерки за превенция и справяне с проявите на тормоз и насилие. При този подход се изисква висока степен на участие и ангажираност от страна на всички горепосочени сегменти на училищната общност, като чрез координирани, системни и последователни усилия се работи за спиране на агресията и изграждане у децата на трайни ценности и личностни нагласи срещу насилието и тормоза.

Постигането на поставените цели е възможно при последователното изпълнение на :

- 1.ОСЪЗНАВАНЕ НА ПРОБЛЕМА С ТОРМОЗА

2. ИЗГРАЖДАНЕ НА ЗАЩИТНА МРЕЖА

- 3.ДЕФИНИРАНЕ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ЗАЩИТНАТА СИСТЕМА:

- дейности на ниво клас;

- дейности на ниво училище;

- дейности с родителите;

- дейности с обществени организации;

4. УЧЕНИЦИТЕ ДА ПОЛУЧАВАТ ЕФЕКТИВНА ПОМОЩ ОТ ВЪЗРАСТНИТЕ (РОДИТЕЛИ И УЧИТЕЛИ)

5. УЧИЛИЩЕТО ДА РЕАГИРА И ДЕЙСТВА СПОРЕД ПРИЕТИТЕ ПРАВИЛА.

V. ЗАДАЧИ

1. Ангажиране на училището и създаване на необходимата организационна структура за изпълнение на политиката.

Тази задача да се постигне чрез следните дейности:

- сформирание на училищен координационен съвет;

- разработване на план за работа с конкретни дейности и отговорности, и др.

2. Повишаване на ангажираността, чувствителността и капацитета на училищната общност да развива училищната политика за превенция на насилието и тормоза.

За постигането на тази задача да се предвидят следните дейности:

- изследване на насилието и тормоза сред децата, използване на резултатите за повишаване на разбирането на тези проблеми в училище;

- обучение на педагогическия персонал за справяне с прояви на тормоз, агресия и насилие;

- запознаване на родителите с проблемите, свързани с насилието и тормоза между децата, и др.

3. Изграждане на защитни механизми за превенция на тормоза и насилието в училище.

Тази задача се планира да се постигне чрез:

- разработване и приемане на ценности и правила на поведение във всеки клас;

- въвеждане и популяризиране на начини за съобщаване на случаи на насилие;

- създаване на подкрепяща мрежа около училището за превенция на тормоза между ученици;

- привличане на родителите за по-широко участие в политиката и др.

4. Формиране у децата на умения и нагласи, недопускащи насилие в общуването и поведението.

За постигане на тази задача да се осъществи специализирана работа с учениците в часовете на класа (беседи, презентации, извънучилищни мероприятия, клубна дейност, включване на темата за тормоза и насилието в редовните учебни дисциплини и др.)

5. Мерки, допринасящи за ефективното осъществяване на политиката:

- Да се предложат ясни граници, правила и процедури по посочените в политиката направления;

- Да се подпомагат класните ръководители в реализиране на превантивната работа по класове;

- Да се работи в тясно сътрудничество с родителските съвети, ученическият съвет, извънучилищни подкрепящи организации;

- Периодично през учебната година да се отчитат проблемите по реализиране на политиката, както и да се анализират добрите практики и постигнатите положителни резултати.

VI.ДЕЙНОСТИ ПО ПРЕВЕНЦИЯ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО

Създаване на по-сигурна среда в училище:

а. Повишаване на разбирането за агресивност и тормоз;

- Запознаване с политиката;
- Анализ на тормоза и насилието в училище- честота, място, форми, причини;
- Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката, в часовете , в междучасията и в извънучебно време;

б. Изграждане на защитна мрежа

- Да се ангажират всички с изпълнението на политиката;
- Учителите да помагат на учениците да се ориентират в огромния обем информация в информационната мрежа, като им показват кои са достоверните източници на информация в тяхната област на знание;
- Децата от малки да бъдат обучавани да спазват определени правила за безопасно поведение в интернет, с цел превенция на кибертормоза;
- Да се прилагат и изпълняват договорените ценности, правила и последиствия;

- Да се създаде механизъм за докладване на случаи на тормоз;

- Да се проведат тематични родителски срещи;

в. Определяне на елементите на защитната мрежа

- Партньорство с родителите;
- Партньорство с обществени организации;
- Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на училищната общност;

г. Привличане на общността

- Създаване на подкрепяща среда около училището;
- Изграждане на система и процедури за насочване към други институции;
- Обмен на информация и сътрудничество между институциите;

- Включване на различни организации за провеждане на общи събития срещу тормоза и насилието;

д. Помощ за учениците

- Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интелектуалното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове;

- Индивидуална работа с учениците, обект на насилие;

- Индивидуална работа с учениците, упражняващи насилие;

- Използване на посредник при разрешаване на конфликт в училище;

- Консултиране на ученика с психолог;

- Създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;

- Насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;

- Индивидуална подкрепа от личност, която той уважава;

- Участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;

Политиката е приета на Педагогически съвет № 13 на 10.09.2024 г. и утвърдена със заповед № РД 07-1906/12.09.2024 г.